

Asia: VN/33836/2025

Luonnos hallituksen esitykseksi laeiksi sosiaali- ja terveydenhuollon valvonnasta annetun lain ja harmaan talouden selvitysyksiköstä annetun lain 6 §:n muuttamisesta

Lausunnonantajan lausunto

Kommenttinne valvontalain 1 §:ään ehdotetusta muutoksesta ja sen vaikutuksista (Kunnan hyte-järjestämistehtävän valvonta).

Vanhusasiavaltuutettu on itsenäinen ja riippumaton viranomainen, jonka lakisääteisenä tehtävänä on edistää ikääntyneiden ihmisten asemaa ja heidän oikeuksiensa toteutumista. Vanhusasiavaltuutettu tarkastelee luonnosta hallituksen esitykseksi ikääntyneiden ihmisten kannalta.

Suomessa on Tilastokeskuksen mukaan yli 1,3 miljoonaa yli 65-vuotiasta. Heistä 75 vuotta täyttäneitä on noin 670 000 ja yli 90-vuotiaita yli 60 000. Iäkkäiden ihmisten osuus väestöstä on suuri ja kasvaa edelleen. Samaan aikaan Suomi pitkäikäistyy, mikä tarkoittaa, että kaikista iäkkäimpien määrä kasvaa, kun iäkkäät ihmiset elävät yhä pidempään.

Kunnan hyte-järjestämistehtävän valvonta

Vanhusasiavaltuutettu on jatkuvasti korostanut hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen toimien tärkeyttä ikääntyneille ihmisille. Terveys- ja toimintakykyerot iäkkäiden kesken ovat suuret. Koska Suomessa pitkäikäisyys on yleistynyt nopeasti, on välttämätöntä suunnata hyvinvoinnin- ja terveyden edistämistoimia myös kaikkein iäkkäimpien ulottuville. Tämä vaatii kuntien, hyvinvointialueiden ja järjestöjen yhteistyörakenteiden kehittämistä. Järjestöjen resurssit hyvinvoinnin ja terveyden edistämiseen on turvattava. Kansallisella tasolla iäkkäiden hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen tavoitteista, toimenpiteistä ja seurannasta pitäisi muodostaa yhtenäinen kokonaisuus.

Hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen valvontaa tehtäessä on olennaista seurata miten toimet kohdentuvat eri ikäryhmille mukaan lukien kaikkein iäkkäimmät. Ikääntyneiden suurten terveys- ja toimintakykyerojen vuoksi tarvitaan lisää toimia, joilla kohennetaan erityisesti pienituloisten iäkkäiden mahdollisuuksia huolehtia omasta terveydestään ja toimintakyvystään. Samoin toimien tulisi tavoittaa iäkkäät, joiden toimintakyky on heikentynyt, jotka kuuluvat eri vähemmistöihin, asuvat keskustojen ulkopuolella tai toimivat omaishoitajina.

Kommenttinne valvontalain 4 §:ään ehdotetusta muutoksesta ja sen vaikutuksista (Vaativaa sosiaalihoitoa tuottavan palveluyksikön määritelmä).

-

Kommenttinne valvontalain 9 §:ään ja 24 §:n 1 momenttiin ehdotetuista muutoksista ja niiden vaikutuksista (Palveluntuottajan henkilöstön kielitaidosta huolehtiminen)

Esityksessä ehdotetaan säädettäväksi palveluntuottajan velvollisuudesta huolehtia henkilöstönsä kielitaidosta. Kyse ei olisi uudesta velvollisuudesta, vaan tarkoitus olisi selkeyttää ja korostaa olemassa olevaa velvollisuutta. Esityksen mukaan säätämällä palveluntuottajan velvollisuudesta varmistaa henkilöstön riittävä kielitaito turvattaisiin muun muassa asiakas- ja potilasturvallisuutta, sosiaali- ja terveydenhuollon asiakkaiden kielellisiä oikeuksia sekä potilaan ja asiakkaan tiedonsaantioikeutta.

Vanhusasiavaltuutettu pitää välttämättömänä, että erityisesti kotihoidossa ja ympärivuorokautisessa hoidossa turvataan palveluiden saanti iäkkään henkilön omalla kielellä. Palveluita tarvitsevilla ikääntyneillä ihmisillä on usein monia sairauksia, esimerkiksi etenevä muistisairaus sekä heikentynyt toimintakyky. Tämä voi heikentää heidän mahdollisuuksiaan tulla kuulluksi, ymmärretyksi ja kohdatuksi. Hoivapalveluissa riittävän kielitaidon merkitys on keskeinen ja lisäksi tarvitaan vahvaa ammattitaitoa, mukaan lukien vuorovaikutusosaamista.

Kommenttinne valvontalain 18 §:ään ja Harmaan talouden selvitysyksiköstä annetun lain 6 §:ään ehdotetuista muutoksista ja niiden vaikutuksista (Velvoitteidenhoitoselvityksen pyytäminen ja laatiminen)

-

Kommenttinne valvontalain 24 §:ään ehdotetuista 2 ja 3 momentista ja niiden vaikutuksista (Palvelunjärjestäjän omavalvontaan ja lastensuojelun sijaishuollon valvontaan liittyvät tiedonsaanti- ja tarkastusoikeudet)

-

Kommenttinne valvontalain 26 ja 27 §:ään ehdotetuista muutoksista ja niiden vaikutuksista (Omavalvonnan raportointi)

-

Kommenttinne valvontalain 2 ja 28 §:ään ehdotettavista muutoksista ja niiden vaikutuksista (Vuokratyöntekijöiden rikostaustan selvittäminen)

Vanhusasiavaltuutettu pitää toimia iäkkäiden henkilöiden turvallisuuden vahvistamiseksi kannatettavana ja sosiaali- ja terveystalvissa työskentelevien vuokratyöntekijöiden rikosrekisteriotteen tarkistamista tarpeellisena. Iäkkäillä on suuri riski kohdata kaltoinkohtelua. Merkittävä osa hoivapalveluja tarvitsevista iäkkäistä sairastaa edennyttä muistisairautta. Muistisairaat sekä muut toimintakyvyltään ja terveydentilaltaan heikentyneet iäkkäät ovat erityisen haavoittuva ryhmä ja riippuvaisia avun tarjoajasta.

**Kommenttinne valvontalain 45 §:ään ehdotetuista muutoksista ja niiden vaikutuksista
(Viranomaisvalvonnan tiedonsaantioikeudet)**

-

Kommenttinne 47 a §:n sääntelystä koskien Pohjanmaan hyvinvointialueen tehtäviä, ohjausta ja rahoitusta kansallisena asiakas- ja turvallisuuden asiantuntijaviranomaisena.

-

Kommenttinne väliaikaisen sääntelyn voimassaolon ja julkisten palveluntuottajien siirtymäajan jatkamisesta ja niiden vaikutuksista

-

Muut kommenttinne esitysluonnoksesta

-

Virkola Elisa
Vanhusasiavaltuutettu